

STRÁNSKA

**OSADA BADENSKEJ KULTÚRY Z OBDOBIA ENEOLITU
V KONTEXTE VÝVOJA SEVERNÉHO POTISIA**

Eva Horváthová – Gabriel Nevizánsky

Publikácia vznikla v rámci projektov
Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied (VEGA 2/0063/13 a 2/0030/15)

Publikácia vyšla s finančnou podporou Slovenskej akadémie vied

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied

BRATISLAVA – NITRA 2017

Eva Horváthová – Gabriel Nevizánsky

STRÁNSKA

OSADA BADENSKEJ KULTÚRY Z OBDOBIA ENEOLITU V KONTEXTE VÝVOJA
SEVERNÉHO POTISIA

APPENDIX – Jarosław Wilczyński

Bratislava – Nitra 2017

ARCHAEOLOGICA SLOVACA MONOGRAPHIAE

Studia, Tomus XXVIII

Hlavný redaktor – doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc.

Výkonná redaktorka – Mgr. Daniela Fábiková

Recenzenti – Dr. hab. PhDr. Lubomír Šebela, CSc.; PhDr. Zdeňek Farkaš, PhD.

Anglický preklad – Mgr. Viera Tejbusová

Úprava ilustrácií – Bc. Alica Marková, Ing. Jana Gajdošíková, Jarmila Maretová, Patrik Sopko

Počítačová sadzba – Bc. Alica Marková

Návrh obálky – Mgr. Luboš Tejbus

Vydala VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, v spolupráci s Archeologickým ústavom
Slovenskej akadémie vied v roku 2017 ako svoju 4266. publikáciu

Vytlačila VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Dúbravská cesta 9, 845 01 Bratislava

Rozširuje Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, Akademická 2, 949 21 Nitra,
tel.: +421/37/6943 209, fax.: +421/37/733 56 18, e-mail: nraukniz@savba.sk

Na zadnej strane obálky – zvieracia plastika zo Stránskej (foto Júlia Ferleťáková)

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2017

© Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, Nitra 2017

© Eva Horváthová, 2017

© Gabriel Nevizánsky, 2017

ISBN 978-80-224-1583-5 (VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied)

ISBN 978-80-8196-003-1 (Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied)

OBSAH

ÚVOD (E. Horváthová)	7
I. GEOGRAFICKÁ POLOHA (E. Horváthová)	8
II. GEOLOGICKÉ A PEDOLOGICKÉ POMERY (E. Horváthová)	9
III. HISTÓRIA ARCHEOLOGICKÉHO VÝSKUMU (E. Horváthová)	9
Stránska, poloha Mogyorós	9
Vývoj výskumu v údolí Slanej a Rimavy s dôrazom na časovo súbežné lokality	12
IV. CHARAKTERISTIKA VÝSKUMU (G. Nevizánsky/E. Horváthová)	13
Výskum v roku 1980	13
Výskum v roku 1985	14
Výskum v roku 1986	15
Výskum v roku 1987	15
Výskum v roku 1988	17
V. DOKUMENTÁCIA NÁLEZOVÝCH SITUÁCIÍ (E. Horváthová/G. Nevizánsky)	17
Archeologicky preskúmané povrchové objekty	17
Archeologicky preskúmané zahĺbené objekty	36
Geofyzikálny prieskum lokality	38
VI. AREÁL SÍDLISKA (E. Horváthová)	39
Deštrukcie podlahových častí obytných stavieb	39
Ojedinelý zahĺbený objekt väčších rozmerov	42
Deštrukcie tepelných zariadení	42
Sídliškové jamy	45
Žľaby	48
Opevnenie/ohradenie sídliska	48
Konfrontácia výsledkov terénneho výskumu a geofyzikálneho prieskumu	48
VII. HMOTNÉ NÁLEZY (E. Horváthová)	59
Fragmenty nádob	59
Šálky	59
Naberačky	62
Črpáky	62
Džbáňky/džbány	63
Misy	63
Amfory	66
Hrnce	66
Závesné nádoby	66
Cedidlá	67
Atypické nádoby	68
Keramika cudzej proveniencie	69
Drobné predmety z hlíny	72
Prasleny	72
Antropomorfné plastiky	73
Zoomorfné plastiky	73
Modely miniatúrnych hlinených sekeromlatov	74
Úprava povrchu a výzdoba hrnčiarskych výrobkov	75
VIII. DATOVANIE SKUPINY ÓZD NA PRÍKLADE ABSOLÚTNYCH RÁDIOUHLÍKOVÝCH DÁT BADENSKEJ KULTÚRY ZO SLOVENSKEHO POTISIA (E. Horváthová)	76
IX. CHARAKTERISTIKA OSÍDLENIA A ZÁZEMIE SÍDLISKA (E. Horváthová)	83

X. OSÍDLLENIE BADENSKEJ KULTÚRY V STRÁNSKEJ V KONTEXTE VÝVOJA SEVERNÉHO POTISIA (E. Horváthová)	87
ZÁVER (E. Horváthová)	90
STRÁNSKA. THE BADEN CULTURE SETTLEMENT FROM THE ENEOLITHIC IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT IN THE NORTHERN TISZA REGION – Summary (E. Horváthová/G. Nevizánsky)	93
LITERATÚRA A PRAMENE	109
OBRAZOVÁ PRÍLOHA	
Kresbové tabuľky terénnych nálezových situácií (tab. I – XXV)	118
Kresbové tabuľky výberu archeologických nálezov (tab. XXVI – CXI)	143
APPENDIX	
<i>Jarosław Wilczyński</i>	
Lithic Artefacts from the Baden Culture Site at Stránska, Mogyorós locality (Eastern Slovakia)	231
Kamenné artefakty z lokality badenskej kultúry v Stránskej, poloha Mogyorós (východné Slovensko)	242
<i>Jarosław Wilczyński</i>	
Animal Remains from the Baden Culture Site at Stránska, Mogyorós locality (Eastern Slovakia)	243
Zvieracie pozostatky z lokality badenskej kultúry v Stránskej, poloha Mogyorós (východné Slovensko)	248
SKRATKY POUŽITÉ V LITERATÚRE	251